

2007-04-19

Stockholms stad
Farsta stadsdelsnämnd

Nedläggning av Västbodaskolan och förändring av skolstrukturen i Farstaområdet

Med en framförhållning på 13 dagar för brukare och medborgare i Farsta så har Farsta stadsdelsnämnd för avsikt att fatta beslut om att redan inför höstterminen 2007 förändra skolstrukturen i Farstaområdet innefattande såväl nedläggning av en skola som stora omflyttningar av elever mellan skolor ! För mig som har mångårig erfarenhet av att arbeta med denna typ av frågor i en annan kommun och ett annat län förefaller detta helt osannolikt. *Var finns den demokratiska processen ? Var finns den öppna och förtroendefulla dialogen mellan föräldrar, brukare och medborgare ?*

Min son kontaktade mig i veckan angående att mitt (mina) barnbarns skola skulle läggas ner till hösten som en blixtnöjs från klar himmel. Det är klart att det inte känns bra. Utifrån min mångåriga erfarenhet så utgick jag dock från att detta måste ha föregåtts av en lång process och öppen dialog, men att min son i sin upprördhet ej gav mig alla information. Nu kan jag konstatera att detta inte är fallet.

Jag har nu skaffat mig information via nätet och på annat sätt. När jag begärde ut *samtliga offentliga handlingar med relevans till ärendet* så fick jag enbart utredningen "Lokaleffektivisering av grundskolan" daterad april 2007 ! Det fanns igår 18 april inte ens en tjänstemannaskrivning framme till ett ärende som ska beslutas om en vecka, inget diarienummer, inga inkomna/utgående handlingar/skrivelser, ingen föredragningslista...

En sådan här process kan inte vara sann i dagens demokratiska Sverige. Att den dessutom sker i Stockholm som fungerar såsom "rikslikare"/ normgivare i vad som "är" skola och utbildning i Sverige gör det extra allvarligt. Från Stockholm hämtar departement, regeringen och myndigheter sina personliga bilder av hur skola är och ser ut och så förs det in i lagstiftningar och förordningar mm. som ger efterverkningar i hela landet. Som förtroendevald för skola/förskola i Stockholm bör man vara medveten om det ansvaret.

Några ord om min erfarenhet och bakgrund

Då jag har mångårig erfarenhet av denna typ av skolstrukturella frågor så vill jag ge er min bakgrund till varför jag tycker att jag har starka belägg för att kunna rikta stark kritik till såväl den demokratiska processen som ert beslutsunderlag.

Jag har i många år haft tjänstemannarollen som ansvarig för grundskolan i Östersunds kommun på vårt nämndkontor(beställarkontor). I den rollen har jag i nära samarbete med de förtroendevalda av olika majoriteter funnits med i ett flertal processer med skolstrukturutredningar, nedläggningsdiskussioner av skolor samt andra typer av strukturella förändringar. Konkret har det resulterat i nedläggning av sex skolor, öppen dialog med nedläggningsdiskussioner för ytterligare ca fem skolor, strukturförändringar innefattande överflyttning av årskurs 6 till 7-9-skolor samt integration av förskoleverksamhet i många skolor, integration av kommunens samtliga fritidshem in i skolans lokaler m.m.

Ingen av dessa processer har varit lätt att genomföra. Det har varit många möten med upprörda känslor där såväl jag som ansvarig tjänsteman som de förtroendevalda har fått utstå mycket kritik. Det ligger i sakens natur att föräldrar och medborgare blir upprörda och kritiska när just deras skola ska läggas ner. MEN det har varit en öppen och respektfull dialog som genomförts i en process där föräldrar och medborgare har getts

förutsättningar att kunna påverka, komma med synpunkter och andra förslag till lösningar etc. Ingen av alla dessa processer har varit kortare än en termin och beslut om nedläggning/ omstrukturering inför en hösttermin har tagits senast i februari det år nedläggning ska ske.

Inget av de nedläggningsbeslut som tagits i Östersunds kommun har dock inneburit så drastiska/brutala förändringar av infrastruktur och tillgänglighet till skola/förskola och för så många som det förslag som nu finns för Farsta!

I min nuvarande roll på Kommunförbundet i Jämtlands län har jag därutöver varit inne i flera av länets kommuner med kompetensstöd i samband med nedläggningsprocesser.

I dessa mina båda roller har jag även tittat på goda exempel från andra kommuner på hur man kan bedriva en framgångsrik och demokratisk skolstruktur-/ nedläggningsprocess. Det finns många goda exempel runt om i landet där det kännetecknade är öppenhet, respekt, dialog, möten med politiker, utredningar med flera alternativ samt att det måste få ta tid. Det gemensamma är också att det oftast väcker starka känslor att lägga ner en skola men att det finns stor acceptans för att lägga ner fristående förskolor/fritidshem för att i stället integrera dem in i skolans lokaler.

Ett mycket bra exempel som skulle kunna vara tillämpligt i flera stadsdelar i Stockholm bl.a. i Farsta är det som presenterades på ett seminarium på Kommunal skolriksdag 2005. Oxelösunds kommun redovisade där hur man arbetat i en demokratisk "Skoltingsprocess" som syftade till att omstrukturera och minska lokaler för förskola/skola inom tätorten Oxelösund. Detta var en politisk process som pågick över ett läsår och i en öppen demokratisk dialog. Britta Bergström (s) ordförande i Utbildningsnämnden samt andre vice ordförande Agneta Rönn (m) ledde processen. I den processen lyckades man lägga en långsiktig strategi för sin skolstruktur inklusive nedläggning av skolor utan att upprörda känslor uppstod.

Några synpunkter på utredningen

Den utredningen som tagits fram av Bohlin & Strömberg om Lokaleffektivisering av grundskolan är ett gediget material som ger en bred beskrivning av grundskolan i Stockholms kommun, även om den också har sina svagheter. På den övergripande nivån för att få fram bilden i Stockholm stad så är det ett fungerande dokument. Det hade dock varit en fördel om utredningsdirektiven ej styrt att utredaren även skulle komma med förslag på åtgärder för att minska lokalytorna. Det uppstår kvalitativa svagheter när man går in i åtgärdsförslag utifrån den nivå som utredningen ligger på.

Svagheter i utredningen:

- Utredningen saknar kartbilder som visar på var de kommunala respektive fristående skolorna är lokaliserade per område. Även områdenas förskolor borde ha funnits med på kartbilderna. Utan kartbilder så går inte utredningens resonemang att följa och det är helt orimligt att läsaren vare sig det är en förtroendevald, förälder, rektor eller medborgare kan känna till lokalisering av alla skolor i Stockholm eller ens i den egna stadsdelen. Inte ens kommunens hemsida har dessa bilder, utan information om lokalisering får sökas på varje enskild skola.
- I utredningen saknas en beskrivning på vilka kvalitetskriterier man bör ställa på skollokalerna i Stockholm i en skola av idag och inför framtiden. Vilka lokalytor och funktioner måste finnas i en modern skola av idag och lever samtliga kommunala skollokalerna upp till denna standard? Detta är politiska ställningstaganden som man bör ha med sig innan man går i kraftfulla lokaleffektiviseringar, ty annars riskerar man att ta beslut inför framtiden utifrån felaktiga grunder. En kvalitativt bra skola av idag måste ha vissa lokalstandarder tex att det finns varierande storlek på skolans lokaler tex såväl klassrum som mindre rum för elevgrupper och olika typer av samtal, "hemavdelningar" med klassrum/köksdel/mindre rum för skola och fritids, skolbibliotek/mediatek, olika typer av ämnesrum beroende på årskurser, samlingshall,

toaletter, personalutrymmen/lärararbetsplatser, elevutrymmen inklusive utrymme för kläder, idrottshall etc.

En relativt nybyggd skola har oftast en miljö för en skola av idag med flexibilitet i sina lokaler och en variation mellan olika typer av lokalytor medan en äldre korridorsskola behöver betydligt större lokalytor för att kunna få förutsättningar att nå upp till en likvärdig lokalstandard. Om man inte har vägt in ovanstående så blir måttet lokalyta / elev en uppgift som helt saknar relevans.

- I utredningen så är det en differens på lokalyta /elev från ca 5-7 m² / elev - 47,5 m² / elev . Det framkommer dock inte på något ställe i utredningen vilka ytor som är inräknade i skollokalerna generellt eller i en specifik skolas lokaler. Ingår kök /matsal/ idrottshallar/fritids/bibliotek i alla skolor och/eller finns det skolor där inget av detta ingår? VAD är det man jämför när man pratar om ytor/elev och därmed sammanhängande kostnader ?
- Västbodaskolan beskrivs såsom en skola som ligger i en utkant av Farstaområdet. Skolan ligger dock centralt och strategiskt i ett upptagningsområde som är tättbebyggt och stort. Detta syns ju också i siffrorna eftersom den ju över tid har ett stadigt elevantal på runt 300 elever. En skola för F-6 med 300 elever kan inte betraktas som en liten skola, utan är tvärtom rätt stor. Däremot ligger Kvickenstorpsskolan i utkant för de elever som bor i och bortanför Farsta centrum. I andra kommuner skulle resonemanget varit tvärtom dvs om man behåller skolor som ligger runt om centrum så tillskapas en större flexibilitet i skolstrukturen, då de elever som bor centralt över tid kan hänvisas till olika skolor.
- Beskrivning av avstånd och resvägar saknas kopplat till de förslag som läggs.

Krav som man kan ställa på ett beslutsunderlag

Inför ett beslut av den här digniteten har man som brukare, medborgare rätt att ställa krav på ett beslutsunderlag. Lokalutredningen fungerar på kommunövergripande nivå men ej på stadsdelsnivå.

- På stadsdelsnivå måste man gå djupare i sin beskrivning och analys samt även väga in förskolelokaler, externa fritidshem, fritidsgårdar etc. Fler alternativ till ny skolstruktur borde ha lyfts fram. Det finns många alternativa förslag som inte finns framtagna istället för att lägga ner Västbodaskolan med därmed efterföljande dramatiska rockard. Nog borde man kunna kräva en djupare analys av olika alternativ innan man för framtiden förändrar/förstör infrastrukturen för grundskolan i ett så stort område som nuvarande Västbodaskolans upptagningsområde samt för de övriga skolorna.
- På stadsdelsnivå måste underlaget dela upp elevsiffrorna i olika åldersgrupper tex förskoleklass- åk 5(6) och åk (6) 7- 9 samt att det är särskilt viktigt att alltid redovisa nybörjarna dvs antalet elever som börjar i förskoleklass årligen (eller om man ev i Stockholm väljer åk 1). Utan en sådan uppdelning går inte elevantalet att bedöma.
- Ekonomiska beräkningar för olika alternativ krävs. I nuvarande process saknas helt en beskrivning om varför förändringen är så akut att förtroendevalda inte ens tar tid för en demokratisk process inför förändringar i skolstrukturen i Farsta.
- I ett beslutsunderlag krävs konsekvensbeskrivningar av de förändringar som man föreslår.
 - Vad blir det för konsekvenser utifrån ett barnperspektiv ?
 - Vad blir det för konsekvenser ur ett tillgänglighetsperspektiv? För föräldrar, ensamstående föräldrar, för föräldrars arbeten och restider, för boende i området etc.

- Vad blir det för konsekvenser för stabilitet, kontinuitet och likvärdighet för elever i de kommunala skolorna i en förlängning, när skolstrukturen i den kommunala skolan innebär så långa avstånd. Finns det likvärdighet i val av skola när föräldrar inte längre kan bli tillgodosedda i det viktiga valet att kunna välja den nära skolan i sitt bostadsområde? Måste föräldrar välja en fristående skola för sitt barn för att kunna få stabilitet, kontinuitet och likvärdighet?
- Vad blir det för miljökonsekvenser av beslutet? Kommer bilåkandet att öka?

Det som är kännetecknande för de förtroendevalda som jag arbetat med, oavsett partibeteckning och majoritetsförhållanden, är deras stora engagemang i barn och ungdomar samt i skola och utbildning. Det är ett svårt och ansvarsfullt uppdrag att vara skolpolitiker. Den förtroendefulla dialogen med föräldrar/medborgare och respekten för den demokratiska processen har för mina förtroendevalda alltid varit centralt.

Det borde det vara även för förtroendevalda i Stockholm, vilket innebär att man i Farstaområdet måste ha betydligt längre tid på sig för att föra dialog och väga in flera olika alternativa förändringar av skolstrukturen i Farsta. *De första stegen i en förändring av skolstrukturen i Farsta kan därför inte genomföras förrän tidigast inför vårterminen 2008, förutsatt att de förtroendevalda i stadsdelsnämnden lever upp till sitt samhällsuppdrag att vara just förtroendevalda.*

Vänligen

Britt Hedberg
britt.hedberg@kfz.se
070 / 660 49 84